

Сегодня слабой является финансово-экономическая база административно-территориальных единиц, что обусловлено недостаточным вниманием к региональным проблемам, к существующим диспропорциям в территориальной структуре экономики государства. Все это приводит к сужению финансовых возможностей правительства, а также к разрыву в уровнях, темпах развития, преимуществах и возможностях отдельных регионов.

Ныне разница в доходах на душу населения между отдельными областями составляет 30-45%. По международному стандарту разрыв в уровнях развития регионов не должен превышать 20 процентов.

Поэтому проблему выравнивания доходной части местных бюджетов целесообразно решать не путем дифференциации этих нормативов и тем более не изъятием части средств доходов из местных бюджетов, а с помощью укрепления финансовой основы регионов путем выделения субвенций на их экономическое и социальное развитие.

Не следует забывать, что для развития экономики регионов важными являются вопросы финансовой независимости местных органов власти. Главным признаком финансовой самостоятельности органов местного самоуправления считается наличие и самостоятельное распоряжение финансовыми ресурсами, размер которых отвечает задачам, которые возлагаются на эти органы. Активное влияние местного самоуправления на формирование

новых экономических и социальных отношений возможно в том случае, если оно имеет в своем распоряжении достаточный объем финансовых ресурсов для выполнения своих полномочий и несет полную ответственность за их рациональное использование.

Выводы. Анализ проблем регулирования взаимоотношений между звеньями бюджетной системы и практики применения межбюджетных трансфертов показал, что самостоятельность местных бюджетов является формальной. Для решения данных проблем можно определить такие направления рационализации межбюджетных отношений: рационально и четко разграничить полномочия между центральными и местными органами власти; разработать эффективный механизм для предоставления инвестиций путем субсидий для выравнивания социально-экономического развития регионов.

Успешное проведение финансовой политики на государственном и местном уровнях возможно только на основе полного учета потребностей государства и регионов, а также проведения анализа экономического и социального развития регионов. Только на базе такого подхода можно обеспечить заинтересованность местных органов власти к увеличению доходной части бюджетов и уменьшению разрывов между поступлениями налогов и сборов в бюджет и расходов бюджета для обеспечения минимального уровня социальных гарантий.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Бюджетный кодекс Украины, принят Верховной Радой Украины 21 июня 2001 года №2542 – III // Ведомости ВР Украины. – 2001 - №37-38 - С. 189.
2. Каленський М.А. Доходи державного бюджету як дзеркало економіки держави / М.А. Каленський // Фінанси України. -2006 . - № 9.
3. Павлюк К.В. Формування доходів місцевих бюджетів / К.В. Павлюк // Фінанси України. – 2006. - №4.

УДК 658:152:663.25.013

КОЗАЧЕНКО Л.А., канд. екон. наук

Миколаївський міжрегіональний інститут розвитку людини ВНЗ «ВМУРолі «Україна», м. Миколаїв

ОРГАНІЗАЦІЙНІ ПІДХОДИ ДО УПРАВЛІННЯ КАПІТАЛОМ АКЦІОНЕРНИХ ПІДПРИЄМСТВ ВІНОРОБНОЇ ГАЛУЗІ

Розглянуто особливості та запропонована модель управління капіталом виноробних підприємств акціонерної форми господарювання.

Ключові слова: капітал, структура капіталу, акціонерне підприємство, модель управління.

In the article the characteristics and model of wine making corporate enterprises capital management are considered.

Key words: capital, capital structure, corporate enterprise, manage model.

Вступ. Важливість виноробства як стратегічної галузі АПК України передбачає вкладення у її розвиток значних розмірів капіталу, що вимагає принципово нових ідей в управлінні підприємствами даної галузі. Тому в умовах ринкового механізму господарювання можливості становлення підприємницької діяльності та її

подальшого розвитку можуть бути реалізовані тільки в тому випадку, якщо власники виноробних підприємств виважено управляють процесами формування та використання капіталу. Підприємства мають повну самостійність у виборі предмета діяльності, встановленні зв'язків із споживачами винопродукції, розробці ефективних напрямів використання виробничих запасів. Підвищуються вимоги до планових показників, оскільки від цього значною мірою залежить комерційний дохід підприємства в цілому, його підрозділів, а отже, й добробут членів колективу [4]. Відтак роль управління на рівні виноробних підприємств та їх підрозділів не тільки не знижується, а навпаки, зростає.

Питання особливості управління формуванням і використанням капіталу підприємств виноробної галузі посідають чільне місце у дослідженнях Андрійчука В.Г., Косенко В.В., Лелюка О.О., Мармуль Л.О., Харківського Д.Ф. та інших вчених. Поряд із тим не всі аспекти цієї багатопланової проблеми достатньо досліджені й деякі питання залишаються дискусійними особливо в нинішній економічній ситуації. Виходячи з цього існує потреба у розробці моделі управління капіталом з урахуванням організаційно-правової форми господарювання виноробних підприємств.

Постановка завдання. В Україні на сучасному етапі нестабільних економічних відносин проводиться радикальна реформа господарського механізму, основною метою якої є забезпечення сталості розвитку окремих господарюючих суб'єктів, галузей та народного господарства в цілому, яка супроводжується певними змінами форм, методів та систем господарювання. Так, під впливом змін організаційно-правових форм господарювання, постійних змін у кон'юнктурі ринку, інфляційних процесів, державних важелів і методів регулювання економіки змінюється склад, структура і ефективність використання капіталу підприємств.

В діяльності підприємств виноробної галузі особливо гостро стоїть проблема щодо організаційних підходів управління капіталом. Тоді, якщо інвестуються кошти суб'єкта на придбання або модернізацію активів, звичайно очікуються певні вигоди. По-перше, це випуск нової конкурентної якісної винопродукції, на яку підприємство зможе збільшувати або зменшувати ціни, та якій віддадуть свої уподобання постійні та майбутні покупці; по-друге, це зробить підприємство більш привабливим для потенційних вітчизняних і іноземних інвесторів; по-третє, постачальники та банківські структури отримають гарантію стабільності справ суб'єкта господарювання. Звичайно, всі ці фактори, за рахунок нарощування капіталізованої вартості виноробного підприємства дозволять максимізувати його ринкову ціну. Отже, метою статті являється виділення організаційних підходів та побудова моделі управління капіталом акціонерних підприємств виноробної галузі.

Результати. В умовах ринку без детально розробленої та науково-обґрунтованої стратегії управління капіталом неможливо починати жодного

значного виробничого або фінансового заходу. Такий підхід дає можливість об'єктивно оцінити умови, в яких має діяти виноробне підприємство, виявляти слабкі та позитивні аспекти його роботи, передбачати можливі вигоди та втрати. Управління на підприємстві - це процес творчого осмислення майбутнього розвитку підприємства відповідно до вимог його успішної комерційної діяльності – бізнесу [2]. Досягнення ефективності управління капіталом реалізується через визначення оптимальних цілей (завдань), розробку низки заходів, визначення відповідальних структур та менеджерів, які забезпечують їх досягнення.

Сучасне виноробне підприємство, велике чи мале, не може ефективно діяти без обґрунтування програми довготермінових дій. Управління формуванням капіталу стає об'єктивною необхідністю, що вимальовує загальні контури майбутнього, а в якості засобів повинно показувати, які цілі мають досягатися підприємством.

Безперечно, сучасні економічні і політичні умови висувають свої нові вимоги до управління в будь-якій господарюючій структурі. Протягом останніх років, після прийняття низки законів, державні виноробні підприємства почали приватизувати і створювати відкриті та закриті акціонерні товариства [1]. В результаті вони стали незалежними від державних замовлень та фінансування, змінилися підходи до системи управління. При проведенні дослідження умов та особливостей процесу управління формуванням капіталу на виноробних підприємствах Південного регіону було виявлено, що їх більшість обрало таку форму господарювання, як акціонерне товариство (відкрите або закрите).

Враховуючи специфіку організації відкритого акціонерного товариства, акціонерний капітал якого складають вклади багатьох інвесторів, як правило, не пов'язаних з підприємством трудовими взаємовідносинами, прибуток такого підприємства розподіляється пропорційно внесеній частці. Яку саме частину прибутку розподіляти між акціонерами, і яку залишати у вигляді нерозподіленого прибутку на розвиток виробництва – на жаль, це питання залишається відкритим у вітчизняних умовах нестабільності ринкової кон'юнктури.

Щодо вирішенні питання управління капіталом в акціонерних товариствах закритого типу доцільно провести аналіз статусу інвесторів по відношенню до підприємства. Особливістю даної форми товариства є обмежений обіг акцій товариства на зовнішньому фінансовому ринку. А тому можливі ситуації, коли у структурі акціонерів переважають або працівники підприємства, або зовнішні інвестори. В кожному з цих випадків модель управління капіталом має бути скоригована, оскільки створення додаткового продукту здійснюється під впливом різних за своєю соціально-економічною сутністю факторів. При цьому слід взяти до уваги, що по мірі функціонування закритого акціонерного товариства в його межах відбувається соціально-трудовий рух робочої сили. З часом цей процес набуває все більшого поширення, і акціонерне товариство може перейти в іншу якісну

групу по відношенню до стосунків з акціонерами. Отже, при виборі моделі управління капіталом необхідно враховувати інтереси не тільки існуючих груп акціонерів, але й передбачати можливість маневру поведінки у взаємовідносинах з потенційними інвесторами.

На наш погляд, існує необхідність у створенні моделі управління капіталом на прикладі акціонерних товариств, яка б забезпечувала стратегічну політику розвитку виноробного підприємства (рис. 1).

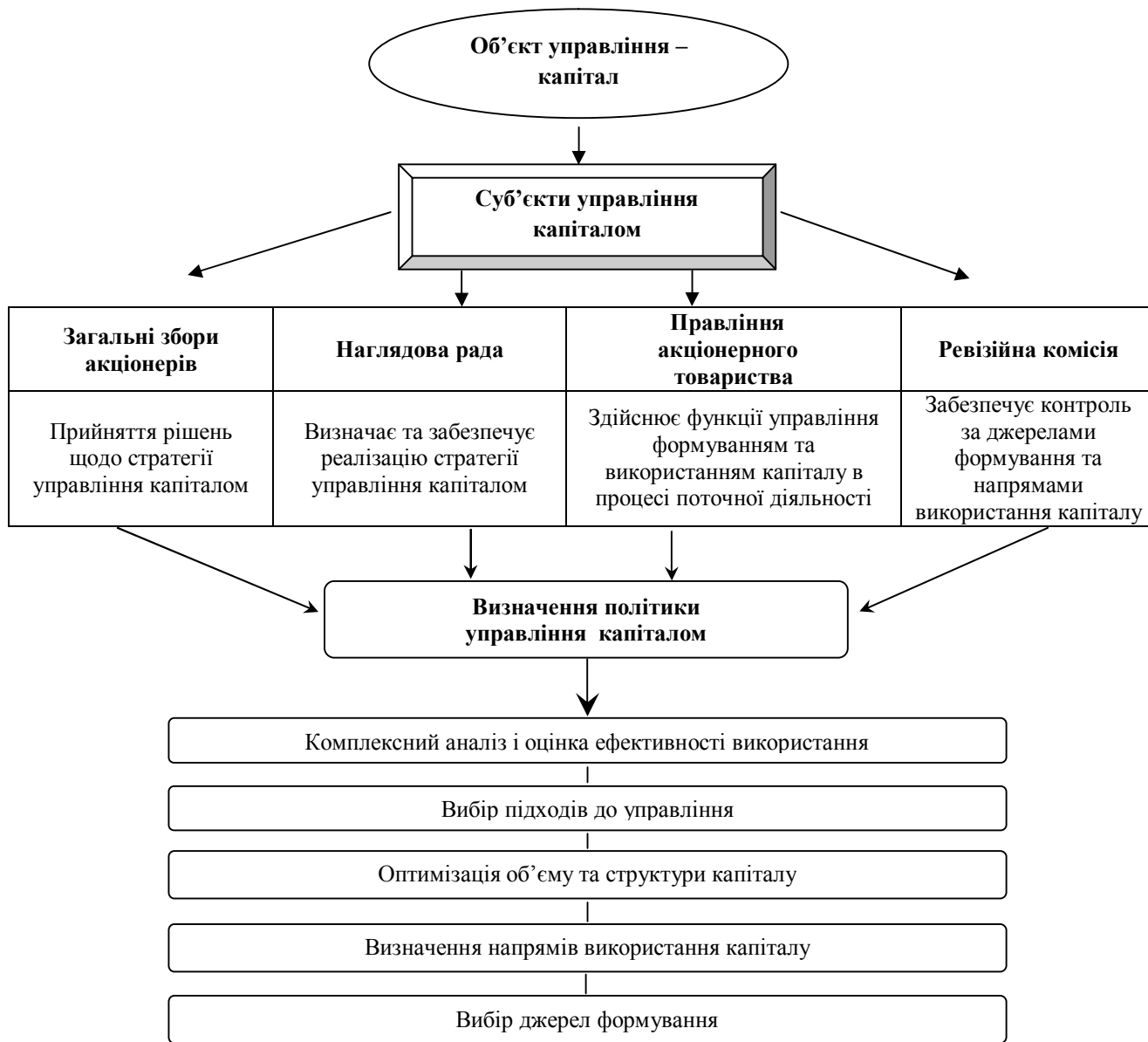

Рис. 1 – Модель управління капіталом акціонерних виноробних підприємств

Об'єктом управління являється склад і структура капіталу, джерела його формування та рівень ефективності використання. Як правило, суб'єкт управління капіталу в акціонерних товариствах не виділяється. Відтак всі його структурні ланки являються суб'єктами, причому кожна з них наділена своїми повноваженнями і обов'язками. Від кожної залежить визначення політики управління формуванням і використанням капіталу. Загальні збори акціонерів приймають рішення щодо стратегії управління капіталом. В свою чергу наглядова рада визначає та забезпечує реалізацію даної стратегії. Функції управління капіталом виноробного підприємства в процесі його

поточної діяльності покладаються на правління акціонерного товариства. Ревізійна комісія забезпечує контроль за джерелами формування капіталу акціонерного товариства та напрямками його використання. Для досягнення успіху від суб'єктів управління вимагається енергійний темп роботи, висока організованість і відповідальність у всьому, а також широкий господарський кругозір, глибокі знання управлінської майстерності та високі професійні знання виноробства.

Комплексний аналіз фінансової стійкості та оцінка ефективності використання капіталу виноробними підприємствами дозволяють з'ясувати рівень ризику, пов'язаного з використанням

зовнішніх джерел фінансування для формування активів підприємства, а також розраховуються та порівнюються з попередніми значеннями показники оборотності та рентабельності капіталу, визначається вплив його структурних елементів на результати діяльності підприємства. При дослідженні структури функціонуючого капіталу визначається питома вага кожного елемента основного капіталу в загальній його сумі, а також її зміни протягом аналізованого періоду. Крім того, необхідно окремо досліджувати структуру основного й оборотного капіталу виноробного підприємства. Розгляд структури основного капіталу в динаміці дозволяє провести порівняння темпів зростання окремих видів основного капіталу і визначити зміни в їх співвідношенні [3].

Аналіз оборотного капіталу акціонерного товариства передбачає вивчення складу, структури і динаміки оборотного капіталу. Важливе значення для оцінки функціонуючого капіталу відіграє такий показник, як власний оборотний капітал, що характеризує ту частину оборотних коштів, які належать підприємству.

При виділенні підходу до управління формуванням капіталу доцільно обирати один з трьох, що використовуються в сучасній практиці – агресивний, помірний (компромісний) або ідеальний. Агресивний підхід передбачає фінансування необоротних активів і частини постійних оборотних активів за рахунок власного капіталу і довгострокового позикового капіталу, іншу частину постійних оборотних активів і змінні оборотні активи – короткостроковим позиковим капіталом. Використовуючи помірний підхід доцільно необоротні активи та частину оборотних активів фінансувати за рахунок власного капіталу та довгострокового позикового капіталу, а іншу частину оборотних активів забезпечувати короткостроковим позиковим капіталом. При ідеальному підході оборотні активи фінансуються короткостроковим позиковим капіталом, а необоротні активи – власним капіталом та довгостроковим позиковим капіталом. Враховуючи обраний підхід, на етапі оптимізації об'єму і структури капіталу, необхідно визначити можливі резерви підвищення ефективності його формування: дотримання відповідності елементів капіталу за джерелами фінансування та за втіленням у певних групах активів; прискорення обертання власного і позикового капіталів; управління кредиторською і дебіторською заборгованістю; управління грошовими потоками; оптимізація товарно-матеріальних запасів [4]. На практиці зазначені підходи до фінансування активів господарюючих структур проявляються у інших проміжних варіантах і у зазначеному чистому виді майже не існують. Тому при плануванні капіталовкладень та запобіганні ризикам виноробні підприємства можуть орієнтуватися на будь-який із запропонованих підходів. Зважаючи на низькі показники фінансової стійкості виноробних підприємств Південного регіону та високий рівень ризику використання великих обсягів позикового капіталу, ми пропонуємо помірний підхід до формування капіталу. Аналізуючи вибраний підхід, необхідно

вказати, що з урахуванням сучасних економічних умов, кожне підприємство для забезпечення ефективного управління формуванням капіталу, повинно скоригувати його виходячи з власних потреб.

Оптимізація об'єму та структури капіталу є невід'ємною складовою моделі управління, так як використовується акціонерним підприємством та визначає аспекти не тільки фінансової, але також і операційної та інвестиційної його діяльності, здійснює активний вплив на кінцеві результати його господарювання. Дотримання оптимальної структури позитивно впливає на коефіцієнт рентабельності активів та власного капіталу (тобто на рівень економічної та фінансової рентабельності підприємства) відповідно і стабілізує показники фінансової стійкості та платоспроможності (тобто рівень основних фінансових ризиків) та, в кінцевому рахунку, впливає на формування співвідношення доходності та ризику в процесі розвитку підприємств виноробної галузі.

Визначення напрямів використання капіталу виноробними підприємствами повинно бути ефективним та забезпечувати поліпшення матеріально-технічної бази виноробних підприємств, насамперед за рахунок проведення їх реконструкцій, оснащення сучасними технологічними ємкостями, лініями стерильного розливу готової винопродукції, холодильними установками, забезпечення відповідними приміщеннями, пляшками, етикетками тощо.

При здійсненні вибору джерел формування проводиться розрахунок найбільш доцільного використання власного чи позикового капіталу. В більшості випадків мінімальні потреби підприємства в активах покриваються за рахунок власного капіталу, але за певними причинами, а саме порушення платіжної дисципліни дебіторів, зростання інфляції, збільшення об'ємів виробництва, забезпечення процесу господарювання, потребує залучення позикових джерел. Як правило, акціонерні товариства виноробної галузі, які використовують лише власний капітал, не ризикують та є фінансово стійкими. Але при цьому не використовують можливості приросту прибутку на вкладений капітал, не можуть забезпечити додаткових об'ємів активів, тим самим стримують темпи свого розвитку.

Залучення у діяльність позикового капіталу у вигляді банківських та комерційних кредитів, фінансового лізингу, облігаційного займу забезпечить підвищення об'ємів виробництва. Таке використання позикових джерел небезпечно у зв'язку з ймовірністю зниження фінансової стійкості та втрати платоспроможності. Потрібно враховувати, що на сьогодні існує обмеженість для підприємств у використанні певних видів позикових джерел, зумовлена фінансовою кризою в країні. Зрозуміло, що рівень ризику зростає пропорційно збільшенню питомої ваги позикових джерел в капіталі. Капітал, сформований за рахунок позикових джерел, генерує меншу норму прибутку, що знижується на суму витрат по залученню позикового капіталу.

Висновки. Викладена модель управління формуванням капіталу в акціонерних товариствах виноробної галузі з урахуванням організаційних

особливостей господарювання суб'єктів, дозволить товариствам зменшити дефіцит власного і позикового капіталів та гарантувати стабільний економічний і

соціальний розвиток, тим самим забезпечивши на ринку вина міцні позиції.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Закон України «Про господарські товариства» // Відомості Верховної Ради України.-1991. - №49.
2. Косенко В.В. Стратегія управління виноградарсько-виноробним комплексом: автореф. дис. на здобуття ступеня канд. економ. наук./ В.В. Косенко. - 1997. – 15 с.
3. Лелюк О.О. Методика системного аналізу капіталу / О.О. Лелюк // Агроінком - 2007. - №11-12. – С. 78-85.
4. Мармуль Л.О. Ефективність функціонування виноградарсько-виноробного підкомплексу / Л.О. Мармуль, Н.В. Сілецька. - К:ННЦ «Інститут аграрної економіки», 2006. - 199 с.
5. Харківський Д.Ф. Управління формуванням капіталу виноробних підприємств / Д.Ф. Харківський // Наукові праці. - Одеса:ОНАХТ.- Вип.31.- 2007. – С.198-203.

УДК 664:013:005.332.4:005.21

АГЕСВА І. М., канд. екон. наук, доцент, МІЛЄВА М. Д., аспірант
Одеська національна академія харчових технологій, м. Одеса

СТРАТЕГІЯ КОНКУРЕНЦІЇ ЯК ОСНОВА ДОСЯГНЕННЯ КОНКУРЕНТНИХ ПЕРЕВАГ ХАРЧОВИХ ПІДПРИЄМСТВ

Досліджено поняття «стратегічне планування», стратегічний розвиток підприємств харчової промисловості. Визначено шляхи впровадження стратегічного планування на прикладі підприємств пивоварної галузі харчової промисловості.

Ключові слова: стратегія, планування, управління, конкуренція, ринок пива, підприємство, розвиток.

The strategic planning conception and the strategic development of food enterprises are considered in the article. The ways of strategic planning introduction after the example of breweries are determined.

Key words: strategy, planning, management, competitive, beer market, enterprise, development.

Вступ. Для України, як для аграрно-промислової держави з перехідною економікою, важливе значення має харчова промисловість. Однією з найдинамічніших у харчовій промисловості є пивоварна галузь, у якій в останній час спостерігаються багатовекторні інтеграційні процеси та зростання конкурентної боротьби. Все це зумовлює необхідність розробки та реалізації конкурентної стратегії підприємства.

Дослідженням конкурентних стратегій займалися такі західні вчені, як М. Портер, Г. Мінтцберг, Г. Хамел і К.К. Прахалад, М. Трейсі й Ф. Вірсема, І. Ансофф, А.А. Томпсон і А.Дж. Стрікленд, які запропонували різні типи конкурентних стратегій, а також методи їх впровадження в умовах розвинутої економіки. Однак наше пострадянське бізнес-середовище має істотні розходження з нею й вимагає

іншого підходу. У зв'язку з цим вітчизняні вчені, такі як З.Є. Шершньова, В.Є. Оборська, В.Д. Маркова, О.С. Віханський, Р.А. Фатхутдінов, також займаються детальним дослідженням теорії конкурентних стратегій.

Існує низка невирішених проблем в теорії і практиці конкурентних стратегій:

- відсутність єдиного підходу до класифікації конкурентних стратегій;
- складність адаптації існуючих стратегій до вітчизняних умов;
- проблема розробки і реалізації оригінальної конкурентної стратегії, яку важко скопіювати.

Постановка завдання. Метою дослідження є визначення напрямків стратегічного розвитку та шляхів впровадження конкурентних стратегій харчових підприємств на прикладі підприємств пивоварної галузі України.

Завданнями дослідження є:

- стратегічний аналіз ринку пива і пивоварних підприємств України;
- визначення конкурентних стратегій, які використовують пивоварні підприємства для досягнення конкурентних переваг на ринку;
- порівняльний аналіз конкурентних стратегій;
- визначення шляхів впровадження конкурентних стратегій.

Результати. Для проведення конкурентного аналізу і визначення найбільш прийнятних конкурентних стратегій необхідно дослідити поняття